

УДК 351.085

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.14>

Тетяна СУКАЛЕНКО

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри соціальних комунікацій, словесності та культури, Державний податковий університет, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна, 08200

ORCID: 0000-0002-5107-9914

Наталія ЛАДИНЯК

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, Кам'янець-Подільський національний університет імена Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна, 32302

ORCID: 0000-0002-3091-0772

Бібліографічний опис статті: Сукаленко, Т., Ладияк, Н. (2025). Кроскультурна компетентність як ключ до успіху майбутнього фахівця у глобалізованому світі. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 99–106, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.14>

КРОСКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КЛЮЧ ДО УСПІХУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

У статті уточнено зміст поняття «кроскультурна компетентність», розглянуто критерії сформованості кроскультурної компетентності: когнітивний, мотиваційний, операційний, міжособистісний, визначено основні завдання кроскультурної підготовки майбутніх фахівців в епоху глобалізаційних змін.

Здійснено огляд праць українських науковців із питань вивчення кроскультурної компетентності. Кроскультурну компетентність визначено як інтегративну якість особистості, здатної розвивати кроскультурні навички, взаємодіяти з представниками інших народів, бути кроскультурно грамотною, сприймати поведінку, цінності, традиції інших етносів, вивчати їхню мову та культуру, здійснювати професійну діяльність у кроскультурному суспільстві.

Наголошено на тому, що в епоху глобалізаційних змін кроскультурну компетентність розглядають як здатність фахівця ефективно вирішувати завдання у процесі міжкультурної комунікації, що передбачає взаєморозуміння та діалог із представниками різних культур.

Зосереджено увагу на тому, що кроскультурна компетентність дає змогу майбутнім фахівцям усвідомлювати багатогранність буття, усувати непорозуміння та знижувати ризики стереотипізації, висвітлювати події з урахуванням культурних відмінностей. У статті запропоновані завдання на розвиток комунікативних навичок здобувачів та застосування практичних знань у кроскультурній комунікації з навчальних дисциплін «Ділова українська мова», «Журналістські жанри», «Комунікативна діяльність та PR-технології в органах публічної влади», «Кроскультурна комунікація», «Методика створення й реалізації освітніх стартап-проектів», «Основи наукових досліджень», «Українська мова (за професійним) спрямуванням».

У висновках наголошено, що знання міжкультурної комунікації стають ключовими для формування кроскультурної компетентності, відкривають значний простір для дослідження культурної взаємодії як у глобальному, так і в національному контексті.

Перспективність подальших досліджень убачаємо в аналізі ефективності різних освітніх програм, які сприяють розвитку кроскультурної компетентності майбутніх фахівців.

Ключові слова: кроскультура, кроскультурна освіта, кроскультурна компетентність, міжкультурна комунікація, майбутній фахівець.

Tetiana SUKALENKO

Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor at the Department of Social Communications, Literature and Culture, State Tax University, Universytetska str., 31, Irpin, Kyiv region, Ukraine, 08200

ORCID: 0000-0002-5107-9914

Nataliia LADYNIK

Candidate of Sciences in Philology, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Ukrainian Language, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University, Ohiienko str., 61, Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, Ukraine, 32302

ORCID: 0000-0002-3091-0772

To cite this article: Sukalenko, T., Ladyniak, N. (2025). Kroskulturna kompetentnist yak kliuch do uspikhu maibutnoho fakhivtsia u hlobalizovanomu sviti [Cross-cultural competence as the key to success for future professionals in a globalised world]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 99–106, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.14>

CROSS-CULTURAL COMPETENCE AS THE KEY TO SUCCESS FOR FUTURE PROFESSIONALS IN A GLOBALISED WORLD

The article clarifies the meaning of the concept of “cross-cultural competence” and examines the criteria for the formation of cross-cultural competence: cognitive, motivational, operational, interpersonal. It also defines the main tasks of cross-cultural training for future professionals in the era of globalisation.

A review of the works of Ukrainian scientists on the study of cross-cultural competence is provided. Cross-cultural competence is defined as an integrative quality of a personality capable of developing cross-cultural skills, interacting with representatives of other nations, being cross-culturally literate, perceiving the behaviour, values, and traditions of other ethnic groups, studying their language and culture, and carrying out professional activities in a cross-cultural society.

It is emphasised that in the information age, cross-cultural competence is seen as the ability of a specialist to effectively solve problems in the process of intercultural communication, which involves mutual understanding and dialogue with representatives of different cultures.

Attention is focused on the fact that cross-cultural competence enables future specialists to realise the multifaceted nature of existence, eliminate misunderstandings and reduce the risks of stereotyping, and cover events taking into account cultural differences. The article proposes tasks for developing the communication skills of students and applying practical knowledge in cross-cultural communication in the academic disciplines of “Business Ukrainian”, “Journalistic Genres”, “Communicative Activity and PR Technologies in Public Authorities”, “Cross-Cultural Communication”, “Methods of Creating and Implementing Educational Start-up Projects”, “Fundamentals of Scientific Research”, and “Ukrainian Language (for Professional Purposes)”.

The conclusions emphasise that knowledge of intercultural communication is key to the formation of cross-cultural competence and opens up significant scope for research into cultural interaction in both global and national contexts.

We see the promise of further research in analysing the effectiveness of various educational programmes that contribute to the development of cross-cultural competence in future specialists.

Key words: cross-culture, cross-cultural education, cross-cultural competence, intercultural communication, future specialist.

Актуальність проблеми. Професійна діяльність фахівця у XXI столітті виходить за межі національних кордонів. У кроскультурному середовищі успішність фахівця визначається не лише його професійними знаннями, а й здатністю ефективно комунікувати з представниками інших національностей, які мають свої комунікативні стилі, цінності та норми поведінки. Саме тому кроскультурна компетентність є ключовим складником професіоналізму сучасного спеціаліста, оскільки сприяє взаєморозумінню між партнерами, знижує рівень конфліктності у кроскультурній взаємодії та формує позитивний імідж як окремого працівника, так і організації загалом.

Кроскультурна компетентність фахівця є важливою умовою ефективної діяльності в глобалізованому світі. Вона дозволяє адаптуватися до культурного надбання країни, шанобливо ставитися до представників інших культур, зміцнювати партнерські відносини, адаптувати стиль комунікації і власну поведінку до культурного контексту. Для сучасного фахівця володіння кроскультурними навичками передбачає здатність уникати непорозумінь, виявляти нові перспективи розвитку та співпраці, що дозволить йому бути конкурентоспроможним, гнучким і затребуваним у кроскультурному професійному середовищі.

Кроскультуру В. Сідоров визначає як «об'єктивно зумовлену систему взаємовпливів та взаємодій різних культурних спільнот, які передбачають напрацювання правил і норм співіснування різних культур та їх носіїв у полікультурному суспільстві» (Сідоров, 2019, с. 15).

Аналіз розвитку кроскультурної освіти фахівців показує, що міжкультурність є важливим соціальним феноменом суспільного життя та привертає велику увагу як науковців, так і практиків. Підтвердженням цієї думки є активний розвиток і вдосконалення програм підготовки фахівців, їхня адаптація до роботи в кроскультурному середовищі.

Кроскультурна освіта – «освітній процес, спрямований на здобуття студентами кроскультурних знань і вмінь для їхньої підготовки до життя та професійної діяльності у світі, який характеризується культурним розмаїттям, співпрацею і конфліктами» (Сідоров, 2019, с. 15). Освіта повинна сприяти розвитку у майбутніх фахівців кроскультурної компетентності, яка є складником «загальної структури ключових компетентностей особистості» (Пришляк, 2021, с. 5).

Система підготовки майбутніх фахівців має на меті розвивати особистість, здатну виконувати професійні обов'язки в кроскультурному середовищі, передбачає вміння активно взаємодіяти з різними групами, спільнотами, представниками інших культур. Особливо важливим є розвиток у майбутніх фахівців кроскультурної компетентності, яка набуває особливої ваги в їхній професійній діяльності.

В. Сідоров визначає основні показники кроскультурної компетентності: «знання норм і правил міжособистісної взаємодії на перетині культур, уміння співпрацювати, толерантно та відкрито реагувати на культурні особливості, розв'язувати кроскультурні конфлікти, застосовувати кроскультурні знання на практиці» (Сідоров, 2019, с. 1–2).

У цьому контексті важливим є пошук дієвих підходів щодо постійного розвитку кроскультурної компетентності майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження у галузі кроскультурної компетентності проводяться на перетині різних дисциплін – культурології, соціології, соціальної психології, комунікативної лінгвістики тощо. Аналіз наукових праць засвідчує, що фор-

мування і розвиток кроскультурної компетентності досліджували О. Баніт, В. Васильченко, О. Дем'яненко, Г. Дідук-Ступ'як, А. Зінорук, О. Кравець, М. Лашкіна Н. Маркова, О. Пальчикова, С. Рудакова, В. Сідоров, Т. Сукаленко, С. Толочко, Г. Христокін, Л. Чабак, Л. Щетініна та ін.

Зокрема, Т. Дудка дослідила структуротворчий характер кроскультурної компетентності крізь призму професійної підготовки викладачів вищої школи (Дудка, 2021). О. Іванов, В. Іванова вивчали кроскультурну комунікацію в контексті мистецької діяльності (Іванов, Іванова, 2020). Т. Петренко розглянула сучасні техніки кроскультурної комунікації в освітньому процесі (Петренко, 2023), а також презентувала результати дослідження історії і сучасних тенденцій кроскультурної комунікації у закладах вищої освіти, схарактеризувала історично обумовлені напрями кроскультурного дослідження: технології збору й опису спільних і відмінних рис різних культур, мов, стилістики спілкування, яка визначена національним і ментальним контекстами; розкриття змісту і процесуальних аспектів кроскультурної своєрідності в комунікаціях для толерування і поступового відходу від етнічної ідентифікації у спілкуванні (Петренко, 2024, с. 116).

Т. Сукаленко дослідила кроскультурну компетентність здобувача вищої освіти спеціальності «Журналістика» (Сукаленко, 2023), складники комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти (Сукаленко, 2021), кроскультурну компетентність крізь призму професійної підготовки майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей (Сукаленко, 2024).

Л. Чабак описала іншомовну кроскультурну компетентність як складник професійної компетентності здобувачів вищої економічної освіти (Чабак, 2019).

Відомі й дисертаційні дослідження та монографії, присвячені вивченню міжкультурної компетентності. О. Тіщенко дослідила формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя хореографії в освітньому середовищі університету. А. Токарева вивчала формування міжкультурної компетентності у майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності засобами інтерактивних технологій. Н. Самойленко описала теоретичні та методичні засади формування міжкультурної компетентності май-

бутніх фахівців гуманітарного профілю у вищих педагогічних навчальних закладах. В. Сідоров обґрунтував і розробив теоретичні та методичні засади кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму. О. Пришляк узагальнила наукові підходи до трактування суті міжкультурної компетентності, схарактеризувала провідні теорії та моделі міжкультурної взаємодії і міжкультурної компетентності; проаналізувала особливості професійної діяльності фахівців соціономічних професій у міжкультурному середовищі; здійснила концептуалізацію міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій; схарактеризувала професіограму фахівця соціономічних професій; визначила структуру й основні компоненти міжкультурної компетентності; обґрунтувала систему формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій.

Показником налагодження ефективних кроскультурних комунікацій є, на думку Т. Дудки, продуктивні міжнародні відносини, спрямовані на досягнення взаємовигідних результатів для обох сторін (Дудка, 2021, с. 26).

Мета статті: уточнити зміст поняття «кроскультурна компетентність», розглянути критерії сформованості кроскультурної компетентності: когнітивний, мотиваційний, операційний, міжособистісний, визначити основні завдання кроскультурної підготовки майбутніх фахівців в епоху глобалізаційних змін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підготовка майбутніх фахівців має на меті розвивати особистість, яка здатна виконувати професійні обов'язки в кроскультурному середовищі, що передбачає вміння активно взаємодіяти з різними групами, спільнотами, представниками різних культур. Важливим є розвиток у майбутніх фахівців кроскультурної компетентності з урахуванням специфіки професійної діяльності та викликів, які трапляються в глобалізованому світі. Для розвитку кроскультурної компетентності фахівців важливо враховувати напрям підготовки та специфіку майбутньої професійної діяльності, що дозволить краще адаптувати здобувачів освіти до роботи за обраною спеціальністю. За таких умов комунікація матиме двосторонній процес – сприйняття, яке впливає на спілкування між людьми, та активна взаємодія, яка формує цілісне уявлення про професійну ситуацію.

Виявами кроскультурної компетентності, на думку Т. Дудки, є «знання, уміння і навички, які актуалізують толерантне ставлення суб'єкта пізнання до свого співбесідника – представника іншої культури. Усі вони об'єднуються у досить складний та багатоаспектний термін «кроскультурна компетентність», який підсилює єдність цілісного соціокультурного простору та взаємовідносин представників різних національностей» (Дудка, 2021, с. 27).

Кроскультурну компетентність визначають як здатність фахівця будувати ефективну комунікацію з представниками інших культур. Під кроскультурною компетентністю розуміємо інтегративну якість особистості, здатну розвивати кроскультурні навички, взаємодіяти з представниками інших народів, бути кроскультурно грамотною, сприймати поведінку, цінності, традиції інших етносів, вивчати їхню мову та культуру, здійснювати професійну діяльність у кроскультурному суспільстві.

О. Іванов, В. Іванова кроскультурну компетентність визначають як «інтерактивний комплекс знань і умінь, які забезпечують здатність до успішної діяльності і є синтезом певних знань, умінь, цінностей, комунікацій щодо міжкультурної взаємодії» (Іванов, Іванова, 2020, с. 93).

Кроскультурна компетентність допомагає фахівцеві набути практичних навичок у спілкуванні з представниками інших етносів і виявляється через спільну діяльність.

Метою розвитку кроскультурної компетентності є формування мовної особистості, яка зможе виходити за межі рідної культури і бути посередником між іншими культурами, зберігаючи власну ідентичність. Т. Дудка слушно зауважує, що крім лінгвістичного «начала», що є основною структуротворчою одиницею кроскультурної компетентності, важливими також є «аксіологічні концентри, критичне мислення та творчий потенціал особистості, які сукупним чином актуалізують продуктивність кроскультурних комунікацій і як наслідок – створюють сприятливі умови для формування досліджуваної компетентності майбутніх фахівців» (Дудка, 2021, с. 26).

В епоху глобалізації кроскультурну компетентність розглядають як здатність фахівця ефективно вирішувати завдання у процесі міжкультурної комунікації, що передбачає взаєморозуміння та діалог із представниками

різних культур. А. Токарева акцентує увагу на тому, що міжкультурна компетентність «забезпечує позитивний результат у ситуаціях міжкультурного ділового спілкування й об'єднує культурно-специфічні знання, поведінкові та соціолінгвістичні вміння, що дають змогу адаптуватися до різних обставин ... міжкультурної взаємодії» (Токарева, 2013, с. 14).

О. Тіщенко визначає міжкультурну компетентність як «динамічне інтегративне особистісно-професійне новоутворення, результат професійної підготовки, що забезпечує ... здатність до ефективної професійної діяльності в умовах культурного різноманіття сучасного суспільства» (Тіщенко, 2020, с. 7).

С. Радул тлумачить міжкультурну компетентність як «інтегративну характеристику особистості, що уособлює сукупність професійно важливих знань, умінь та навичок, систему мотивів і ціннісних орієнтацій, необхідних для ефективного розв'язання завдань професійної та міжкультурної діяльності, що забезпечують функціональну здатність до діяльності в ситуації міжкультурної взаємодії в стилі співпраці та толерантності» (Радул, 2014, с. 6).

Н. Самойленко розглядає міжкультурну компетентність як «формування особистості, яка володіє комплексом комунікативно релевантних знань про рідну й інші культури; вміння адекватно використовувати ці знання під час контактів і взаємодій з представниками інших культур» (Самойленко, 2014, с. 29).

Підсумовуючи дослідження вчених, можна стверджувати, що міжкультурна компетентність – це комплекс засвоєних соціокультурних та лінгвістичних знань, комунікативних навичок і вмінь, що дозволяють фахівцеві ефективно взаємодіяти з представниками інших культур на різних рівнях кроскультурної комунікації.

Важливою рисою сучасного фахівця є здатність працювати в умовах культурної різноманітності та глобалізованого простору. Для здобувачів вищої освіти розвиток кроскультурної компетентності є необхідною умовою професійного успіху. Вміння ефективно спілкуватися з представниками різних культур, розуміти контекст і передавати точну інформацію є основою для створення об'єктивних матеріалів. Кроскультурна компетентність дозволяє майбутнім фахівцям усвідомлювати багатогранність буття, усувати непорозуміння та знижувати ризики

стереотипізації, висвітлювати події з урахуванням культурних відмінностей.

В. Сідоров виокремлює чотири компоненти кроскультурної компетентності майбутніх фахівців: когнітивний, мотиваційний, операційний, міжособистісний (Сідоров, 2019, с. 15). Відповідно до зазначених компонентів дослідник визначає критерії сформованості кроскультурної компетентності: когнітивний, мотиваційний, операційний і міжособистісний. *«Когнітивний критерій»* віддзеркалює систему кроскультурних знань, які є основними для успішного здійснення майбутньої професійної діяльності... в умовах полікультурного суспільства. *«Мотиваційний критерій»* демонструє систему мотивів, яка спонукає майбутніх фахівців... до кроскультурної комунікації і взаємодії з представниками інших культур та до постійного розвитку власної кроскультурної компетентності. *«Операційно-діяльнісний критерій»* характеризує систему кроскультурних умінь і навичок здійснення кроскультурної комунікації та взаємодії, які є практичною реалізацією системи кроскультурних знань на практиці. *«Міжособистісний критерій»* відображає здатність майбутніх фахівців... до міжособистісного спілкування з представниками інших культур» (Сідоров, 2019, с. 20).

Серед основних завдань кроскультурної підготовки майбутніх фахівців є засвоєння загальних знань кожної культури, вивчення традицій і цінностей власної культури, вироблення розуміння культурного розмаїття України і світу, формування терпимості до представників іншої культури, поваги до норм їхньої поведінки і цінностей, забезпечення умов для вдосконалення навичок аналізу культурних явищ та умінь ефективно будувати професійну комунікацію.

На заняттях з навчальних дисциплін «Ділова українська мова», «Журналістські жанри», «Комунікативна діяльність та PR-технології в органах публічної влади» майбутнім фахівцям варто пропонувати кроскультурне навчання засобами проектних технологій, яке розвиває навички міжкультурної комунікації та знайомить здобувачів із мовними, соціальними та професійними аспектами різних культур.

У межах навчальної дисципліни «Ділова українська мова» здобувачі вищої освіти можуть працювати над створенням документа-

ції для міжнародної компанії, яка здійснює підприємницьку діяльність в Україні (підготовка офіційних листів, укладання договорів, презентації з урахуванням культурних особливостей у бізнес-етикеті – формули вітання, звертання, прощання тощо).

Під час навчання майбутній фахівець повинен володіти «мовними знаннями, навичками уживання мовних кліше відповідно до комунікативних ситуацій, уміти інтерпретувати поведінку співрозмовника, мати відповідні уявлення про історію і культуру народу тощо. Також варто враховувати як мовний складник кроскультурної компетентності, так і вміння послуговуватися набутими знаннями у різних комунікативних ситуаціях, здатність розуміти поведінку та особливості мислення іноземця» (Сукаленко, 2024, с. 61).

У межах навчальної дисципліни «Журналістські жанри» можна запропонувати здобувачам вищої освіти спеціальності «Журналістика» провести інтерв'ю з представниками різних культур, які перебувають в Україні. Завдання такого плану передбачає розроблення питань, написання сценарію, аналіз культурних аспектів, що дозволить студентам дослідити культурні особливості комунікації, правильно обрати жанр та стиль і зрозуміти, як впливають культурні традиції на спосіб спілкування.

На занятті з навчальної дисципліни «Комунікативна діяльність та PR-технології в органах публічної влади» здобувачі вищої освіти спеціальності «Журналістика» можуть дослідити PR-кампанію для органу публічної влади, спрямовану на підвищення обізнаності населення про важливість кроскультурної комунікації (розроблення стратегії, написання медіаплану, підготовка статей, дописів, відеороликів у соцмережах з урахуванням особливостей представників різних культур). Завдання такого типу дає змогу врахувати особливості аудиторії та адаптувати PR-матеріали до культурних аспектів – звичаїв, цінностей, мови, специфіки кроскультурних комунікацій на рівні управлінських рішень та публічної політики. Кроскультурна компетентність є надзвичайно важливою для здобувачів спеціальності «Журналістика», оскільки вона сприяє формуванню об'єктивного та етичного медіапростору, покращує якість роботи. Професійна журналістика має високий потенціал для розвитку кроскуль-

турного діалогу і сприяє толерантності в суспільстві. Розвиваючи кроскультурні навички, майбутні журналісти не лише розширюють професійні можливості, а й стають більш чутливими до культурних, соціальних, політичних контекстів, що дозволяє їм створювати якісні, неупереджені матеріали.

Запропоновані завдання спрямовані на розвиток комунікативних навичок здобувачів та застосування практичних знань у кроскультурній комунікації. Успішна діяльність з питань кроскультурної комунікації залежить від якості теоретичної та практичної підготовки фахівців.

Формування кроскультурної компетентності здобувачів вищої освіти можна здійснювати також під час викладання освітніх компонентів «Кроскультурна комунікація», «Методика створення й реалізації освітніх стартап-проектів», «Основи наукових досліджень», «Українська мова (за професійним) спрямуванням», оскільки сучасні фахівці будь-якої галузі повинні толерантно ставитися до представників різних культур, володіти навичками співпраці в умовах кроскультурного середовища. Зокрема, на заняттях із дисциплін «Кроскультурна комунікація», «Методика створення й реалізації освітніх стартап-проектів» та «Основи наукових досліджень» моделюються ситуації взаємодії команд стартапів, наукових проектів, у яких є представники різних країн, визначаються міжкультурні бар'єри, розробляються способи їхнього запобігання й подолання. Під час навчання української мови (за професійним спрямуванням) здобувачі аналізують документи, ділову кореспонденцію, наприклад, листування з міжнародними спортивними організаціями, з урахуванням культурних особливостей, створюють сценарії заходів із представниками інших країн. Застосування таких методів і приймів роботи сприяє вдосконаленню культури усного і писемного мовлення майбутніх фахівців, формує в них усвідомлення впливу мовних і культурних відмінностей на професійне спілкування. Вони набувають навичок ведення професійного діалогу із представниками різних культур, етнічних груп, що передбачає розуміння культурних цінностей, особливостей міжкультурної комунікації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, в умовах сьогодення дедалі важливою стає кроскультурна компетентність

сучасного фахівця, яка виявляється в здатності розуміти культурні особливості країни та встановлювати ефективні взаємини з представниками інших країн. Кроскультурний підхід забезпечує появу нової моделі професійного розвитку фахівця будь-якої галузі, в основі якої лежить вивчення та осмислення різних культурних систем. Майбутній фахівець після завершення навчання повинен бути готовим до співпраці з іноземними партнерами. Аналіз сучасних підходів до різних аспектів міжкультурної комунікації показує, наскільки важливо розуміти й правильно інтерпретувати цінності, норми, моделі поведінки, оцінки та контекст

спілкування, особливо в умовах глобалізаційних змін. Сучасний світ, що став більш відкритим для людства завдяки розвитку сучасних технологій, демонструє, як культурні особливості впливають на суспільну поведінку. Знання міжкультурної комунікації стають ключовими для формування кроскультурної компетентності, відкривають значний простір для дослідження культурної взаємодії як у глобальному, так і в національному контексті. Перспективність подальших досліджень убачаємо в ґрунтовному аналізі освітніх програм, встановленні їхньої ефективності у формуванні кроскультурної компетентності майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дудка Т. Ю. Структуротворчий характер кроскультурної компетентності крізь призму професійної підготовки викладачів вищої школи. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти*. Київ, 2021. С. 26–27.
2. Іванов О., Іванова В. Кроскультурна комунікація в контексті мистецької діяльності. *Науковий вісник МДУ імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. № 1 (68). С. 90–95.
3. Петренко Т. В. Кроскультурна комунікація у закладах вищої освіти: історія і сучасні тенденції. *Інноваційна педагогіка*. 2024. № 69. Т. 2. С. 116–119.
4. Петренко Т. Сучасні техніки кроскультурної комунікації в освітньому процесі. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 55. Т. 3. 2023. С. 109–112.
5. Пришляк О. Ю. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: теоретичний контекст: монографія / за наук. ред. В. П. Кравця. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. 556 с.
6. Радул С. Г. Формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Умань, 2014. 20 с.
7. Самоїленко Н. Б. Теоретичні та методичні засади формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців гуманітарного профілю у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Київ, 2014. 40 с.
8. Сідоров В. І. Система кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Хмельницький, 2019. 43 с.
9. Сукаленко Т. М. Кроскультурна компетентність здобувача вищої освіти спеціальності «Журналістика»: практичний аспект. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2023. Вип. 3. С. 71–77.
10. Сукаленко Т. М. Кроскультурна компетентність крізь призму професійної підготовки майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2024. Вип. 3. С. 57–62.
11. Сукаленко Т. М. Складники комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. *Acta Paedagogica Volyniensis*. Вип. 5. 2021. С. 118–123.
12. Тищенко О. М. Формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя хореографії в освітньому середовищі університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Слов'янськ, 2020. 20 с.
13. Токарева А. В. Формування міжкультурної компетентності у майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності засобами інтерактивних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Запоріжжя, 2013. 20 с.
14. Чабак Л. Іншомовна кроскультурна компетентність як складова професійної компетентності здобувачів вищої економічної освіти. *Фінансовий простір*. 2019. № 1. С. 156–163.

REFERENCES:

1. Dudka T. Yu. (2021). *Strukturotvorchy kharakter kros-kulturnoi kompetentnosti kriz prizmu profesiinonii pidhotovky vykladachiv vyshchoi shkoly* [Structuring Character of Cross-Cultural Competence through the Prism of Professional Training of Higher School Teachers]. *Aktualni problemy vyshchoi profesiinonii osvity*. Kyiv. S. 26–27. [In Ukrainian].

2. Ivanov, O., Ivanova, V. (2020). Kroskulturna komunikatsiia v konteksti mystetskoï diialnosti [Cross-Cultural Communication in the Context of Artistic Activity]. *Naukovyi visnyk MDU imeni V. O. Sukhomlynskoho*. Seria: Pedahohichni nauky. Vyp. № 1 (68). S. 90–95. [In Ukrainian].
3. Petrenko, T. V. (2024). Kroskulturna komunikatsiia u zakladakh vyshchoi osvity: istoriia i suchasni tendentsii [Cross-Cultural Communication in Higher Education Institutions: History and Current Trends]. *Innovatsiina pedahohika*. № 69. Vol. 2. S. 116–119. [In Ukrainian].
4. Petrenko, T. (2023). Suchasni tekhniky kroskul'turnoi komunikatsii v osvitnomu protsesi [Contemporary Techniques of Cross-Cultural Communication in the Educational Process]. *Innovatsiina pedahohika*. Vyp. 55. Vol. 3. S. 109–112. [In Ukrainian].
5. Pryshliak, O. Yu. (2021). Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii: teoretychniy kontekst [Formation of Intercultural Competence of Future Specialists of Socionomic Professions: Theoretical Context] / edited by V. P. Kravets. Ternopil: Osadtsa Yu. V. 556 s. [In Ukrainian].
6. Radul, S. H. (2014). Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoï movy u protsesi profesiinonii pidhotovky: avtoreferat dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 “Teoriia ta metodyka profesiinonii osvity” [Formation of Intercultural Competence of the Future Foreign Language Teacher in the Process of Professional Training: PhD Dissertation, 13.00.04 “Theory and Methodology of Professional Education”]. Uman. 20 s. [In Ukrainian].
7. Samoilenko, N. B. (2014). Teoretychni ta metodychni zasady formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv humanitarnoho profilu u vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh: avtoreferat dys. d-ra ped. nauk: 13.00.04 “Teoriia ta metodyka profesiinonii osvity” [Theoretical and Methodological Foundations of the Formation of Intercultural Competence of Future Specialists of Humanitarian Profile in Higher Pedagogical Educational Institutions: Doctoral Dissertation, 13.00.04 “Theory and Methodology of Professional Education”]. Kyiv. 40 s. [In Ukrainian].
8. Sidorov, V. I. (2019). Systema kroskulturnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv haluzi turyzmu: avtoreferat dys. d-ra ped. nauk: 13.00.04 “Teoriia i metodyka profesiinonii osvity” [System of Cross-Cultural Training of Future Specialists in the Field of Tourism: Doctoral Dissertation, 13.00.04 “Theory and Methodology of Professional Education”]. Khmelnytskyi. 43 s. [In Ukrainian].
9. Sukalenko, T. M. (2023). Kroskulturna kompetentnist zdobuvacha vyshchoï osvity spetsialnosti “Zhurnalistyka”: praktychnyi aspekt [Cross-Cultural Competence of a Higher Education Student of the “Journalism” Speciality: Practical Aspect]. *Acta Pedagogica Volynienses*. Vyp. 3. S. 71–77. [In Ukrainian].
10. Sukalenko, T. M. (2024). Kroskulturna kompetentnist kriz prizmu profesiinonii pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv nefilolohichnykh spetsialnostei [Cross-Cultural Competence through the Prism of Professional Training of Future Specialists of Non-Philological Specialties]. *Acta Pedagogica Volynienses*. Vyp. 3. S. 57–62. [In Ukrainian].
11. Sukalenko, T. M. (2021). Skladnyky komunikatyvnoï kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoï osvity [Components of Communicative Competence of Higher Education Students]. *Acta Paedagogica Volynienses*. Vyp. 5. S. 118–123. [In Ukrainian].
12. Tishchenko, O. M. (2020). Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia khoreohrafiï u osvitnomu seredovyshi universytetu: avtoreferat dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 “Teoriia ta metodyka profesiinonii osvity” [Formation of Intercultural Competence of the Future Choreography Teacher in the Educational Environment of University: PhD Dissertation, 13.00.04 “Theory and Methodology of Professional Education”]. Sloviansk. 20 s. [In Ukrainian].
13. Tokareva, A. V. (2013). Formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti u maibutnikh menedzheriv zovnishno-ekonomichnoï diialnosti zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii: avtoreferat dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 “Teoriia ta metodyka Profesiinonii Osvity” [Formation of Intercultural Competence in Future Managers of Foreign Economic Activity by Means of Interactive Technologies: PhD Dissertation, 13.00.04 “Theory and Methodology of Professional Education”]. Zaporizhzhia. 20 s. [In Ukrainian].
14. Chabak, L. (2019). Inshomovna kroskulturna kompetentnist yak skladova profesiinonii kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoï ekonomichnoï osvity [Foreign-Language Cross-Cultural Competence as a Component of Professional Competence of Students of Higher Economic Education]. *Finansovyï prostir*. № 1. S. 156–163. [In Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.08.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 17.09.2025
Дата публікації: 03.11.2025